

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ЛАНДШАФТОЗНАВСТВО

спеціальність	103 Науки про Землю	обов'язковість дисципліни	обов'язкова
освітня програма	Моніторинг геосистем та ГІС-технології	факультет	біотехнологій
освітній рівень	перший (бакалаврський)	кафедра	екології та біотехнологій в рослинництві

ВИКЛАДАЧ

Чуприна Юлія Юріївна

Вища освіта – Харківський національний університет ім. В.В. Докучаєва спеціальність 202 Захист рослин; Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" спеціальність 162 Біотехнології та біоінженерія
Науковий ступінь – доктор PhD за спеціальністю 101 Екологія

Вчене звання – немає

Досвід роботи – більше 5 років

Показники професійної активності з тематики курсу:

- авторка більше 7 методичних розробок;
- співавторка 5 навчальних посібників;
- учасниця наукових і методичних конференцій.

телефон

+380507057016

електронна пошта

rybchenko_yuliya@ukr.net

дистанційна підтримка

Google Meet
Moodle, ZOOM

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ (ДИСЦИПЛІНУ)

Мета	формування розуміння студентами того, що всі геокомпоненти навколишнього природного середовища в географічній оболонці взаємопов'язані між собою, відповідно, вони утворюють ієрархічно різнорівневі геокомплекси (геосистеми), які мають певні властивості, відзначаються певним характером функціонування, динаміки та розвитку і внаслідок їх надзвичайного різноманіття підлягають упорядкуванню, ідентифікації та картографуванню й оцінці.
Формат	лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальні завдання, командна робота, імітаційний проєкт
Обсяг і форми контролю	4 кредити ECTS (120 годин): 30 годин лекції, 30 годин практичні; модульний контроль (3 модулі); підсумковий контроль – екзамен.
Вимоги викладача	вчасне виконання завдань, активність, командна робота

ВІДПОВІДНІСТЬ СТАНДАРТУ ОСВІТИ І ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Компетентності	<p>ІК.01. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності предметної області наук про Землю або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та антропогенних об'єктів та процесів із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за умовами недостатності інформації.</p> <p>ЗК.03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК.04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ФК.01. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему</p> <p>ФК.03. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.</p> <p>ФК.05. Здатність до всебічного аналізу складу і будови геосфер.</p>	Програмні результати навчання	<p>ПР.01. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області наук про Землю.</p> <p>ПР.04. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в області наук про Землю.</p> <p>ПР.05. Вміти проводити польові та лабораторні дослідження.</p> <p>ПР.07. Застосовувати моделі, методи і дані фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних процесів формування і розвитку геосфер.</p> <p>ПР.08. Обґрунтовувати вибір та використовувати польові та лабораторні методи для аналізу природних та антропогенних систем і об'єктів.</p> <p>ПР.10. Аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.</p> <p>ПР.11. Впорядковувати і узагальнювати матеріали польових та лабораторних досліджень.</p> <p>ПР.14. Брати участь у розробці проєктів і практичних рекомендацій в галузі наук про Землю.</p> <p>ПР.15. Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних.</p>
-----------------------	--	--------------------------------------	---

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ (ДИСЦИПЛІНИ)

**Модуль 1. ЛАНДШАФТОЗНАВСТВО ЯК НАУКА. МОРФОЛОГІЧНА ТА ПРОСТОРОВО-ЧАСОВА
СТРУКТУРА ЛАНДШАФТНИХ КОМПЛЕКСІВ**

Лекція 1.	Об'єкт, предмет і завдання ландшафтознавства та ландшафтної екології. Їхнє місце у системі у системі географічних наук. Історія розвитку.	Практичне заняття ПЗ 1	Становлення вчення про природні комплекси Визначення меж ландшафтних комплексів на основі орографічних особливостей території	Самостійна робота	Накреслити схему місця ландшафтознавства в загальній системі географічних наук. Представити схему етапів формування ландшафтознавчих знань. Укласти таблицю ландшафтознавства. Накреслити схему, яка б представила розподіл ландшафтних комплексів рівня «урочище».
Лекція 2.	Основні закономірності регіональної диференціації географічної оболонки. Поняття про географічний ландшафт	ПЗ 2	Аналіз чинників формування природних територіальних комплексів		
Лекція 3.	Межі ландшафтів та їх особливості. Природні компоненти та чинники формування природних комплексів	ПЗ 3	Виокремлення природних територіальних комплексів на топографічних картах рівнинної та гірської територій		

МОДУЛЬ 2. ФУНКЦІОНУВАННЯ, ДИНАМІКА ТА РОЗВИТОК ЛАНДШАФТНИХ КОМПЛЕКСІВ

Лекція 4.	Локальний рівень диференціації географічної оболонки	ПЗ 4	Укладання ландшафтної карти на ключову ділянку Українських Карпат	Самостійна робота	Накреслити ландшафтний профіль для геокомплексів рівня «урочище». Виявити ознаки, що свідчать про принципову відмінність між поняттями «ландшафтна структура» і «фізико-географічне районування». Представити схему типів ландшафтної структури обраного регіону. Особливості використання ГІС-технологій у сучасному ландшафтознавстві. Центри розвитку ландшафтознавчої науки в Україні.
Лекція 5.	Рівнинні ландшафти та їх морфологія Фація як елементарний природно-територіальний комплекс	ПЗ 5	Типологічна систематизація природних територіальних комплексів та укладання легенди до ландшафтної карти ключової ділянки		
Лекція 6.	Гірські ландшафти та їх морфологія Чинники ландшафтної диференціації гірських країн	ПЗ 6	Параметризація ландшафтного різноманіття території		
Лекція 7.	Особливості функціонування ландшафтів. Процесна ландшафтна екологія	ПЗ 7	Еколого-ландшафтознавче районування території		
Лекція 8.	Характеристика динаміка і стійкість ландшафту. Динамічна ландшафтна екологія. Основні типи змін у ландшафтах	ПЗ 8	Центри розвитку ландшафтознавчої науки в Україні		
Лекція 9.	Генезис, вік та розвиток ландшафтів Чинники формування і розвитку природних комплексів	ПЗ 9	Система географічних наук та напрямки прикладного ландшафтознавства		

МОДУЛЬ 3. ЛАНДШАФТНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ТА ЙОГО ЗБЕРЕЖЕННЯ

Лекція 10.	Ландшафтно-екологічний та еколого-ландшафтознавчий підходи як основа ландшафтно-екології	ПЗ 10	Взаємозв'язок зональних і азональних чинників диференціації географічної оболонки	Самостійна робота	Питання колообігу речовин у природних комплексах
Лекція 11.	Передумови формування екологічної ситуації території Властивості ландшафтних комплексів як природня передумова формування екологічної ситуації	ПЗ 11	Особливості диференціації природних умов у гірських системах Прояви зональних особливостей диференціації ландшафтно-екологічної оболонки на локальному рівні		Взаємозв'язок зональних і азональних чинників диференціації географічної оболонки
Лекція 12.	Антропогенне навантаження та модифікація природних комплексів	ПЗ 12	Співвідношення понять природний територіальний комплекс і геосистеми		Особливості диференціації природних умов у гірських системах
Лекція 13.	Ландшафтне різноманіття та його збереження	ПЗ 13	Неповні геосистеми та їх поширення у природі		Прояви зональних особливостей диференціації ландшафтно-екологічної оболонки на локальному рівні
Лекція 14.	Ландшафтно-екологічні підходи до оптимізації системи природокористування	ПЗ 14	Цикли функціонування природних територіальних комплексів		Вплив властивостей літогенної основ на поширення і розвиток геологогеоморфологічних процесів
Лекція 15.	Методологія дослідження ландшафтних комплексів та їхнього екологічного стану Методологія ландшафтознавчих досліджень	ПЗ 15	Біогенний обмін речовин у ландшафтах Підходи та критерії виокремлення територій за екологічною складовою Сучасна система природокористування в Україні		Вплив властивостей літогенної основ на поширення і розвиток геологогеоморфологічних процесів

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ТА МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Література

1. Ландшафтознавство: навч. посіб. / Матковська С. І., Світельський М. М., Іщук О. В., Стріха В. А., Шульга І. В. Херсон: ОЛДІ - плюс, 2021. 349 с.
2. Міллер Г.П., Петлін В.М., Мельник А.В. Ландшафтознавство: теорія і практика: навч. посібн. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 172 с.
3. Міхелі С.В. Основи ландшафтознавства. – К.: Абетка-НОВА, 2002. 184 с.
4. Петлін В. М., Міщенко О. В. Прикладне ландшафтознавство: підручник. Луцьк: Вежа-друк, 2021. 328 с.
5. Воловик В. М. Ландшафтознавство. Курс лекцій: навч. посіб. Вінниця: Твори, 2018. 254 с.

Методичне забезпечення

1. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір : в 2 т. / М.Д. Гродзинський. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2005. Т. 431 с.
2. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навч. посібник: в 2 ч. Вінниця: Вінницька обласна друкарня, 2014. Ч. 1 : Загальне антропогенне ландшафтознавство. 332 с.
3. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навч. посібник: в 2 ч. Вінниця: Вінницька обласна друкарня, 2015. Ч. 2: Регіональне антропогенне ландшафтознавство. 328 с.
4. Ландшафтознавство: методичні рекомендації до практичних і семінарських занять. Для студентів спеціальностей 106 Географія, 103 Науки про Землю, 014.07 Середня освіта (Географія), денної та заочної форм навчання. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2017. 32 с.
5. Петлін В. М., Міщенко О. В. Прикладне ландшафтознавство: підручник. Луцьк: Вежа-друк, 2021. 328 с.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістюповторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковимповторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ ЕТИКИ ТА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у Положенні про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин : виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.